

Urmu-Türkün ilk beşiyi - sevgi ocağı

(əvvəli 2 fevral tarixli sayımızda)

Urmu gölünün sürətlə quruması problemini rəsmi qurumların diqqətinə çatdırmaq və problemin çözüm yolunun tapılması üçün son illərdə dərdi yerə-göyə sığmayan Güney Azərbaycanın milli fəalları meydanlara axışaraq öz etiraz səsinə ucaldır, aksiyalar keçirir, İran hökumətini təbi fəlakətin qarşısını almağa çağırır, tələblər irəli sürür, dünyanın, beynəlxalq qurumların diqqətini Urmu gölünün başının üstünü almış faciəvi duruma yönəltmək istəyirlər. Güney ziyalları-yazarlar da bu mübarizəyə qoşularaq xalqla çiyin-çiyinə hərəkət edir, öz sözlərini daha çox qələmin gücü ilə deyirlər...

Bu yazarlardan biri, 1998-ci ildə I Şimal-Qərb Jurnallar Festivalında "Ana" adlı şeiri ilə birincilik qazanan və qadın hüquqlarının müdafiəsinə həsr edilmiş dövlətlərarası qurultay və seminarlarda iştirak edərək cəsarətli, demokratik ruhlu düşüncə və fikirlərini yüksək kürsülərdən hayqıran şair Fəranək Fərid-İpekdir. Fəranək xanım da digər qələmdaşları kimi, Urmu hadisələrində öz sözünü deyib. Min təəssüflər ki, 2011-ci ilin sentyabrında Urmu gölünün üzleşdiyi faciəyə qarşı təşkil olunan nümayişdə bu mübarizə xanım tutulub və 42 gün zindan həyatı yaşayıb. Lakin dövlət büdcəsinə ödədiyi 100 mln. түmən müqabilində azadlığa buraxılıb. Urmu gölünün qurudulmasına etiraz etdiyinə görə, məhkəmə Fəranək Fərid-İpekə 3 ay 1 gün həbs cəzası və 1 mln. түmən nəğd pul cəriməsi kəsib. Həqiqətən anlaşılmaz durumdur: Əgər insan öz milli mənsubiyyətini, milli kimliyini dərk edib: "Ana dilinə, milli mədəniyyətinə yiye durursa, üzleşdiyi ekoloji fəlakətə qarşı birləşib tədbir tökməyə, vəziyyətdən çıxış yolu bulmağa çağırır-sa, bu, niyə günah sayılır, cinayət hesab edilir!"

Bəli, nə yazıq ki, türk olmaq, milli kimliyini anlamaq, Ana dilinə sahib çıxmaq istəyində olmaq İran İslam Respublikasının

Urmiyanın və Urmu gölü hadisələrinin Güney Azərbaycan ədəbiyyatında bədii təəcəssümü...

da suçdur, cəzası isə tutulmaq, zindanlarda can çürütməkdir. Urmu gölünün qurudulmasına etiraz etmək, aksiyaya keçirmək

də həmçinin... Maraqlı, həm də çox acınacaqlı bir vəziyyətdir. Və bu ağır vəziyyətdən bəhs edərək istər-istəməz Yaşar Suldulzunun "Urmuda kürdlər niyə və kimə qarşı silahlanırlar?" adlı məqaləsindən bir məqamı xatırladım: "Urmu vilayətinin Urmu, Xoy, Səlməs, Maku və digər şəhərlərində, eləcə də kəndlərdə İran Kürdüstanından köçüb gələn kürdlərin yerləşdirilməsi ildən-ilə daha da artıbdır. Kürdlər ermənilərdə olduğu kimi, xüsusi məhəllələr yaradaraq kompakt şəkildə yaşamağa yanaşı, həm də məskunlaşdıqları ərazilərdə özünümüdafiə silahlı qrupları yaradırlar. İran dövləti isə müəmmalı şəkildə bütün bunları susqunluqla seyr edir".

Silahlı özünümüdafiə dəstələrinin yaradılmasına seyrçi qalın bir dövlət təbii fəlakət qaynağına çevrilən bir gölün qurudulmasına qarşı sadəcə etiraz səsinə çıxaranları isə zindanlara atır və min bir işgəncə və əzablara məruz qoyur... İnsan donub qalır: - Türk kimliyi, varlığı bu qəddərmi qorxulu, Türk xofu bu dərəcədəmi vahiməlidir? Yəqin bu xofun gücü o dərəcədədir ki, 21 Fevral - Beynəlxalq Ana Dili Günündə "İranda Azərbaycan türkcəsinə qarşı mövzud qadağalara son qoyulsun!" - şüarı ilə toplantiya qatılan və bu zaman Bəzz qalasına da yürüş edən

200 nəfərdən çox siyasi fəal həbs edilərək zindanlara atılıb?! Axı, tarixi torpaqlarında, dədə-baba yurdunda yaşamaq əzəl haqqı olan bu türk xalqı Ana dilində təhsil almaq, milli hüquqlarını bərpa etmək, milli kimliyini qəbul etdirməkdən başqa nə istəyir ki?! Sadəcə, İranda xəyanətkar və cəllad ermənilərə, kürdlərə tanınan adi hüquqları tələb edir... İstər-istəməz bu vəziyyətin səbəbkarlarını

böyük cəsarətlə tənqid edən və: *Qarğış zəmanənin qanunlarına, Qarğış ürəkləri ayrınlara, Qarğış insanları qəfəsə salıb Bəşər hüququndan*

dəm vuranlara...

- deyərək lənətlər yağdıran mərhum Bulud Qaraçurlu Səhəndin misraları yada düşür:

Ancaq bir sözüm var:

mən də insanam,

Dilim var, xalqım var,

yurdum-yuvam var.

Yerdən çıxmamışam

göbələk kimi,

Adamam haqqım var,

elim-obam var.

Yenə də Yaşar Suldulzunun fikirlərinə haqq verməyə bilmirsən: "İranda demokratik hərəkatın uğur qazanacağına inamım azdır. Avropa Birliyi, ABŞ, BMT və digər beynəlxalq qurumlar İran məsələsində farslara və kürdlərə məxsus hərəkatları, insan hüquqları təşkilatlarını tanımaqla yanaşı, onlara hərtərəfli dəstək verdikləri halda, Güney Azərbaycanda insan hüquqları, demokratik hərəkat məsələsində susmaqla bundan yan keçirlər.

(davamı növbəti saylarımızda)

Esmira FUAD,
filologiya elmləri doktoru.